

АДВОКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

В умовах децентралізації та активного розвитку громад перспективним видом роботи, що сприяє соціальним змінам, є адвокаційна діяльність. Адвокація у соціальній роботі розглядається як синонім представництва інтересів, захисту прав клієнта і визначається як процес захисту прав, реалізації інтересів індивідів, груп людей уповноваженими особами з метою отримання ними доступу до послуг установ, на які вони мають право, але не можуть отримати; взаємодія від імені клієнта з юридичними та фізичними особами (Семигіна Т., 2012).

У нормативно-правовій площині визначена соціальна послуга представництва інтересів, що передбачає надання допомоги особам, сім'ям, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах, шляхом здійснення заходів, спрямованих на подолання / пом'якшення складних життєвих обставин, згідно з визначеними потребами (Державний стандарт соціальної послуги представництва інтересів, 2016). Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» (2019), представництво інтересів належить до базових соціальних послуг.

Науковці вважають, що виникнення адвокації як методу соціальної роботи пов'язане з діяльністю Ч. Гроссера (організатор соціальної роботи за місцем проживання у США), який у 1960-ті роки запропонував соціальним працівникам виступати у ролі захисників прав клієнтів. Програми представництва пацієнтів запровадили у лікарнях США (Петрович Ж., 2009). Розквіт ідеології надання повноважень і представництва припадає на період 1980-1990-х років (Пейн М., 2000).

Метод адвокації базується на підходах про участь у житті суспільства. Відповідно до соціально-правового захисту особистості, участь – це виконання разом із ким-небудь якоїсь роботи, здійснення якоїсь справи; спільна дія, діяльність когось,

чогось; співучасть, співпраця (Лактіонова Г., 2005). Croft і Beresford вважають, що метод розширення участі є надзвичайно цінним, оскільки люди прагнуть мати право бути задіяними у прийнятті рішень і виконанні дій, що стосуються їхнього життя. Залучення людей до участі у процесі відповідає демократичним цінностям соціальної роботи. Таким способом можна підвищити прозорість функціонування установи, ефективність надання послуг, а також досягти багатьох інших цілей соціальної роботи (Пейн М., 2000).

У соціальній роботі важливо формувати відповідальність клієнтів за вирішення своєї життєвої ситуації. Саме завдяки адвокації розширюються можливості їх участі та відповідальності.

Відповідно до сучасного розуміння, адвокація є процесом, що спрямований на зміну чи розроблення політики, ухвалення рішення місцевого органу влади, органу місцевого самоврядування чи законодавчого рішення, удосконалення наявної практики для ініціювання корисних для певної соціальної групи перетворень. Результати адвокаційної діяльності можуть бути такі: зміна політики, системні зміни, демократичні зміни (Усик В., Петрик Д., Мальченко О., 2012).

У Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка було реалізовано проєкт адвокаційної діяльності «Студентський волонтерський клуб «Рука допомоги». Метою проєкту було створення умов для підвищення соціальної активності студентської молоді через розробку положення при студентський волонтерський клуб при Навчально-науковому інституті психології та соціальної роботи.

Ініціатива підтримувалася Програмою розвитку ООН в Україні в рамках проєкту «Громадянське суспільство задля розвитку демократії та прав людини в Україні» за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Данії, що будується на основі досягнень попереднього проєкту «Демократизація та права людини в Україні» (2013-2016). Це загальнонаціональна 5-річна ініціатива, яка впроваджується з 1 квітня 2017 року до 31 березня 2022 року. Загальною метою цього проєкту Програми розвитку ООН є розвиток інституційної спроможності інститутів громадянського суспільства в регіоні у сферах

демократії та прав людини задля посилення впливу на процеси реформ в країні через кращу координацію, мережеву співпрацю та задля посиленого внеску в розбудову інклюзивного, демократичного врядування на основі прав людини.

Проєкт «Рука допомоги» було реалізовано упродовж 26 липня – 30 листопада 2021 р., керуючись гаслом «для молоді, силою молоді, за участі молоді». У межах проєкту студентська молодь Навчально-наукового інституту психології та соціальної роботи ознайомилася із засадами і принципами волонтерства, організаціями регіонального та всеукраїнського рівня, які залучають волонтерів, вивчила досвід діяльності студентських волонтерських осередків при закладах вищої освіти (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Київський університет імені Бориса Грінченка). Систематичні зустрічі з адміністрацією Навчально-науково інституту психології та соціальної роботи, обговорення візії волонтерського осередку дали змогу ініціативній групі студентів розробити «Положення про створення та організацію діяльності студентського волонтерського клубу «Volunteam», що було затверджене вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціальної роботи 26 жовтня 2021 р.

Відповідно до положення, студентський волонтерський клуб «Volunteam» – це осередок, створений студентами-волонтерами для волонтерів у межах Навчально-наукового інституту психології та соціальної роботи, до якого можуть бути залучені представники інших факультетів, задля реалізації творчих планів, системного волонтерства, це спільнота однодумців, яких об'єднує спільна мета. Метою студентського волонтерського клубу «Volunteam» є активна діяльність, волонтерська допомога в реалізації місій та завдань молодіжної політики університету, розвиток просоціальної поведінки, формування альтруїстичних цінностей серед сучасної молоді, залучення до діяльності фізичних та юридичних осіб, розвиток громадянської свідомості, формування лідерських якостей та особистісних компетентностей, посилення суспільної згуртованості серед студентів. Створений студентський волонтерський клуб функціонує на постійній основі, планує свою діяльність відповідно до запитів його учасників, заохочує

учасників за системне волонтерство, рекомендує нарахування додаткових балів для активних студентів у стипендіальний рейтинг.

Отже, адвокаційна діяльність у соціальній роботі спрямована на залучення зацікавлених сторін до вирішення якогось питання шляхом розробки, затвердження за відповідними процедурами офіційних документів, що сприяють становленню нової або зміни наявної політики, зміні ставлення суспільства до проблеми. Участь клієнтів або зацікавлених сторін в адвокаційній діяльності підвищує рівень їхньої відповідальності за зміни, дає можливість діалогу й порозуміння між компетентними уповноваженими органами та безпосередніми бенефіціарами.

DOI: 10.5281/zenodo.5905842

Росол Т. В.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, В ЗАКЛАДАХ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ

Одним з пріоритетних завдань будь-якої держави завжди є піклування і захист прав та інтересів неповнолітніх дітей. Такі останні події в нашій країні, як збройні конфлікти, економічні та політичні кризи, вимушеність функціонування держави в карантинних умовах, зумовлених поширенням COVID-19, зумовлюють нестабільність ситуації як для країни, так і для пересічних громадян, що так чи інакше погіршує рівень життя всіх верств населення. Сукупність цих факторів обумовлює загострення ряду суспільних проблем, зокрема, сирітства, яке детермінується, в основному, нестабільністю в суспільстві, кризою сім'ї, девіаціями, в тому числі, алкоголізмом, наркоманією.

Проблемою сирітства займаються багато як закордонних, так і вітчизняних вчених, серед яких Н. Бевз, Р. Бевз, Л. Божович, М. Васильєва, Є. Коваленко, Н. Комарова, І. Пеша,